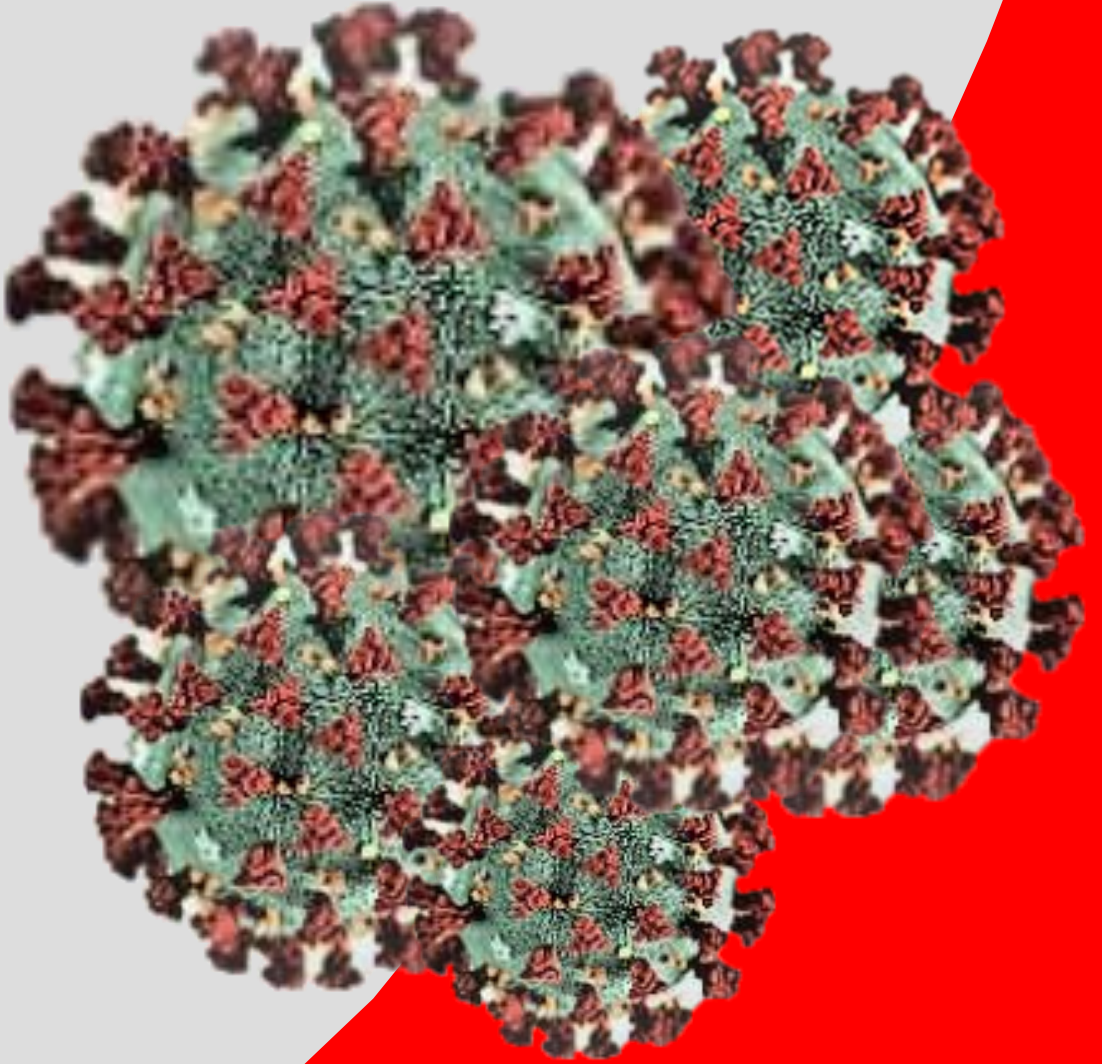

Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi (Aralık 2020)

TÜRKLİM

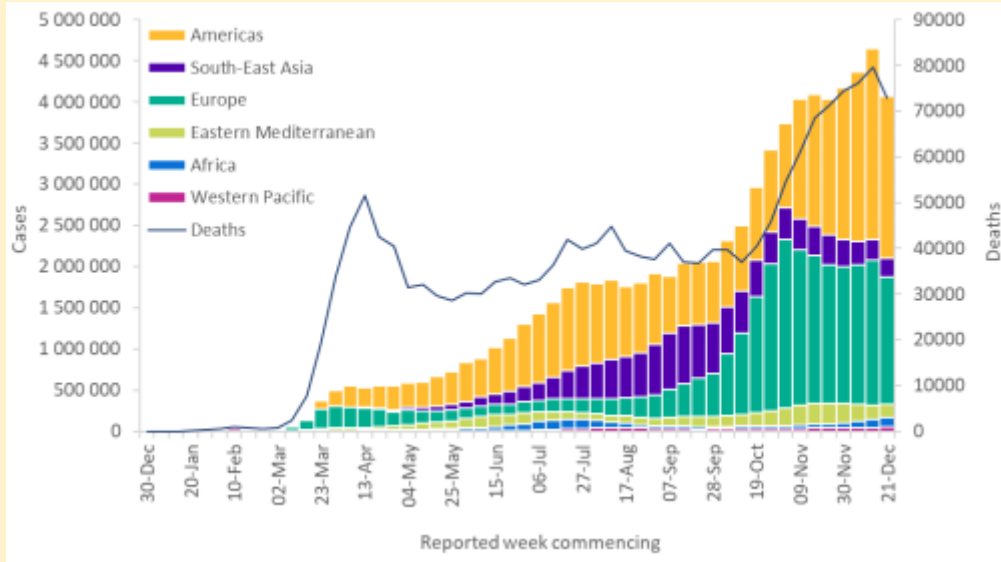
Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi (ARALIK 2020)

Önsöz

Türkiye Liman İşletmecileri adına sürdürülen Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi çalışması neredeyse bir yıla yakın (Şubat 2020 – Aralık 2020) 11 aylık bir veri setini yorumu ile birlikte limanlarımıza sunmuştur. Raporların neredeyse tamamında Covid-19 salgınının kısa sürede bitmeyeceği ve olumsuz etkilerinin ise yıllarca süreceği vurgulanmıştır. Bu sayede limanların orta ve uzun sürede geliştirecekleri stratejilerin belirlenmesinde yol gösterici olmuştur.

Covid-19 son aylarda mutasyona uğramış farklı coğrafyalarda farklı türler olarak daha hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır. Aşı çalışmalarında elde edilen başarıya rağmen, kış ayları ile birlikte günlük ölüm sayılarında belirgin bir artış olmuştur.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), WHO, 27 Aralık 2020 raporunda (Coronavirus Disease (COVID-19 Weekly Epidemiological Update) dünya çapında COVID-19 pandemisinden etkilenen kişi sayısı bir aydan az sürede 17.4 milyondan fazla kişi artarak 79.2 milyon kişiyi aşmıştır. Yine aynı çalışmada pandemi nedeniyle ölenlerin sayısının ise 1.7 milyon kişiyi aştığı rapor edilmiştir. Ülkemizde 30 Aralık 2020 itibarı ile Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre COVID-19 vaka sayısı 2.1 milyon kişiyi aşmıştır. Aynı tarih itibarı ile ülkemizde pandemi nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı ise 20,642 kişiye ulaşmıştır.

Şekil 1. COVID-19 salgınında rapor edilen hasta ve ölüm sayıları (Dünya Sağlık Örgütü)

TÜRKLİM danışmanlarından Dr. Ersel Zafer ORAL ve Dr. Soner ESMER tarafından yürütülen ve TÜRKLİM üyelerinin katılımı ile hazırlanan “Türkiye Limanları Ekonomik Etki Analizi” çalışmasına on bir aylık süre boyunca katkı koyan tüm limanlarımıza teşekkürü bir borç biliriz.

Çalışmanın Arka Planı

COVID-19'un limanlarımıza olan etkisinin belirlenmesi amacı ile 7 adet çoktan seçmeli soru hazırlanmıştır. Sorular Google Forms'a yüklenmiş ve anket çalışması internet üzerinden Türkiye çapında faaliyet gösteren 69 TÜRKLİM üyesi limana gönderilmiştir. 1 – 10 Ocak 2021 tarihleri arasında uygulanan anketi 37 adet liman (%54) cevaplamıştır. Aralık ayına ilişkin verilerin talep edildiği anket çalışmasını dolduran limanların coğrafi dağılımı Şekil 2'de gösterilmektedir.

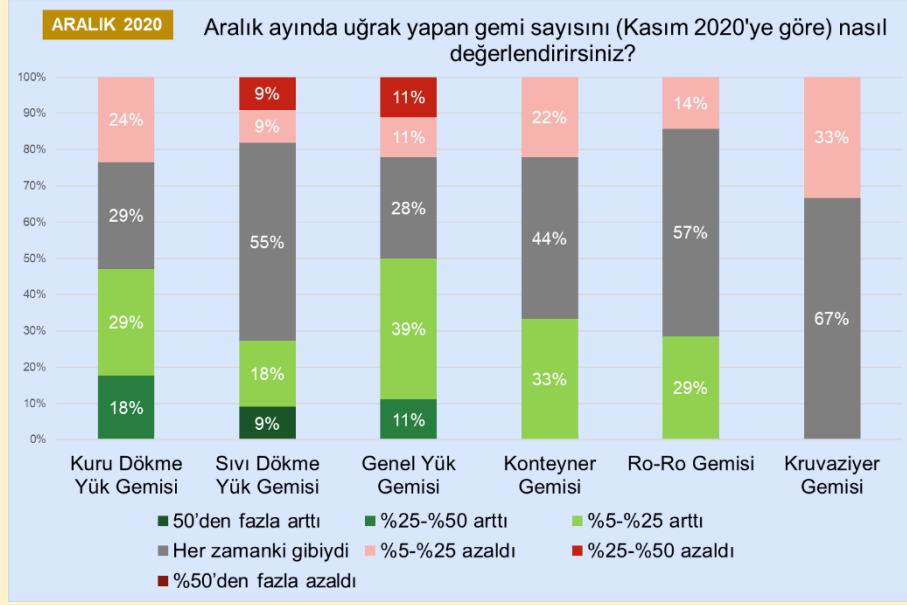

Şekil 2. Aralık ayı araştırmasına katılan limanların coğrafi dağılımı.

COVID-19 Nedeniyle Limanlarımıza Uğrak Yapan Gemi Sayısındaki Değişim

COVID-19 Aralık ayı araştırmasında da ankete katılan limanlardan anket sorularını bir önceki ayı baz alarak cevaplandırmaları istenmiştir. Dolayısı ile Ocak ayı anketinde verilen cevaplar Aralık Ayının Kasım ayına göre olan değişimi göstermektedir. Ankete katılan limanların %57'si Ro-Ro gemi uğraklarının, %55'i sıvı dökme yük gemi uğraklarının, %44'ü konteyner gemi uğraklarının, %29'u kuru dökme yük gemi uğraklarının, %28'i genel yük gemi uğraklarının sayısında COVID-19 salgını nedeniyle bir önceki aya oranla değişim olmadığını ifade etmişlerdir.

Aralık ayı anket katılımcısı limanlardan %11'i genel yük gemi uğrak sayılarında, %9'u kuru dökme yük gemi uğrak sayılarında %50'den fazla azalma olduğunu ifade etmiştir. Ankete katılan limanlar %24'ü kuru dökme yük gemi uğraklarında, %22'si konteyner gemi uğraklarında, %14'ü Ro-Ro gemi uğraklarında, %11'i genel yük gemi uğraklarında, %9'unda sıvı dökme yük uğraklarında Kasım ayına göre Aralık ayında %5 ila %25 azalma olduğunu beyan etmişlerdir (Şekil 3). Gemi uğraklarında %25 ila %50 arasında azalma oldu seçeneğini hiçbir liman seçmemiştir.

Şekil 3. Aralık ayı itibarı ile limanlarımıza uğrak yapan gemi adetlerindeki değişim.

Kasım ayı anketine katılan limanların %39'u genel yük gemi uğraklarında, %33'ü konteyner gemi uğraklarında, %29'u kuru dökme yük ve Ro-Ro gemisi uğraklarında, %18'i ise sıvı dökme yük gemi uğraklarında sayıca %5 ila %25 artış olduğunu bildirmişlerdir.

Ankete katılan limanların %18'i kuru dökme yük gemi uğraklarının, %11'i genel yük gemi uğraklarının, %5'i ise %50'den fazla arttığını ifade etmişlerdir.

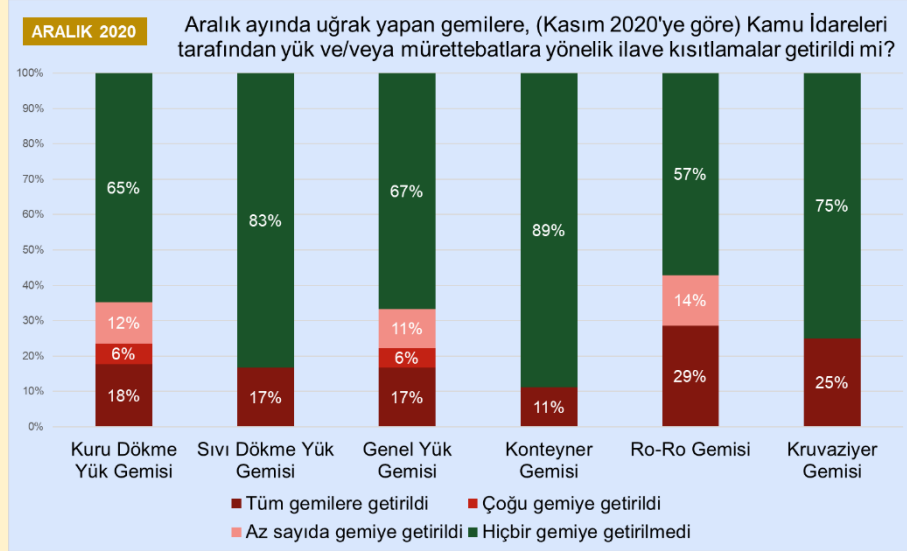
Gemi uğrak sayıları açısından %50'den fazla artış olduğunu ifadesi sadece sıvı yük gemileri için anket katılımcısı limanların %9'u tarafından beyan edilmiştir.

Geçmiş yıllarda Aralık ayı genel olarak limanlarımızdaki yük ve gemi sayısının en yüksek seyrettiği aylardır. Benzer bir trend Covid-19 sürecinde de sınırlı da olsa yaşanmıştır.

COVID-19'a Yönelik Kamu İdaresi Tarafından Alınan Tedbirler

Aralık ayı verileri Kasım ayı verileri ile önemli ölçüde benzerlik göstermektedir. Kış aylarında pandeminin artması ile bir önceki aya göre kamu idaresi tarafından getirilen kısıtlamalarda da artış olmuştur. Tedbirlerin artmasındaki en önemli etmen hiç kuşkusuz artan vaka ve ölüm sayılarıdır.

Anketi cevaplayan limanların önemli bir bölümü yüksek oranda hiçbir gemiye kısıtlama getirilmediğini beyan etmiştir. Söz konusu oran konteyner gemileri için %89, sıvı dökme yük için %83, Kuvaziyer gemileri için %75, genel yük gemileri için %67, kuru dökme yük gemileri için %65, ve Ro-Ro gemileri için %57'dir (Şekil 4).

Şekil 4. Aralık ayı itibarı ile limanlarımıza uğrak yapan gemilere kamu idareleri tarafından getirilen kısıtlar.

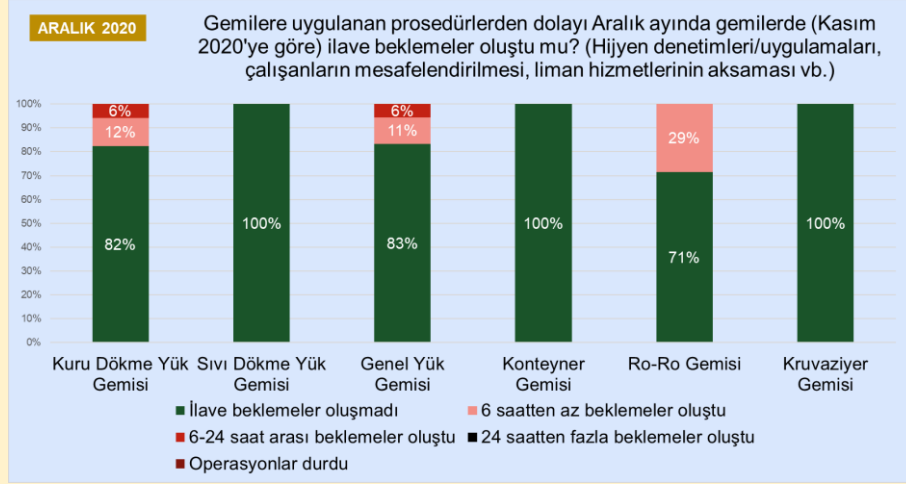
Eylül anketinde anketi cevaplayan limanların %14'ü Ro-Ro gemilerinde, %12'si kuru dökme yük gemilerinde, %11'i genel yük gemilerinde az sayıda gemiye kısıtlama getirildiğini ifade etmiştir. Anket katılımcısı limanlardan %6'sı kuru dökme yük gemileri ve genel kargo gemilerinden çoğuna kısıtlama getirildiğini beyan etmiştir. Limanların %29'u Ro-Ro gemilerinin, %25'i kruvaziyer gemilerinin, %18'i kuru dökme yük gemilerinin, %17'si genel yük gemileri ve sıvı dökme yük gemilerinin, %11'i ise konteyner gemilerinin tamamına kısıtlama getirildiğini beyan etmiştir.

COVID-19 Salgınına Yönelik Alınan Tedbirlerin Gemi Operasyonlarına Etkisi

Aralık ayında kamu idarelerinin denetimini arttırmasına rağmen bunların operasyona etkisi sınırlı kalmıştır. Önemli bir ölçüde limanlar salgına yönelik alınan tedbirler nedeniyle gemi operasyonlarında ilave beklemler olmadığını beyan etmiştir.

Ankete katılan limanlardan %100'ü sıvı dökme yük gemilerinde, konteyner gemilerinde ve kruvaziyer gemilerinde Covid-19 nedeniyle ilave beklemler oluşmadığını beyan etmiştir. Ayrıca limanların %83'ü genel yük gemilerinde, %82'si kuru dökme yük gemilerinde, %71'i ise Ro-Ro gelirinden Covid-19 kapsamında alınan tedbirler nedeniyle ilave gecikmeler olmadığını ifade etmiştir.

Anketi cevaplayan limanların %29'u Ro-Ro gemi operasyonlarında, %12'si kuru dökme yük gemi operasyonlarında ve %11'i genel yük gemi operasyonlarında 6 saatten daha az beklemler oluştuğunu beyan etmiştir (Şekil 5).

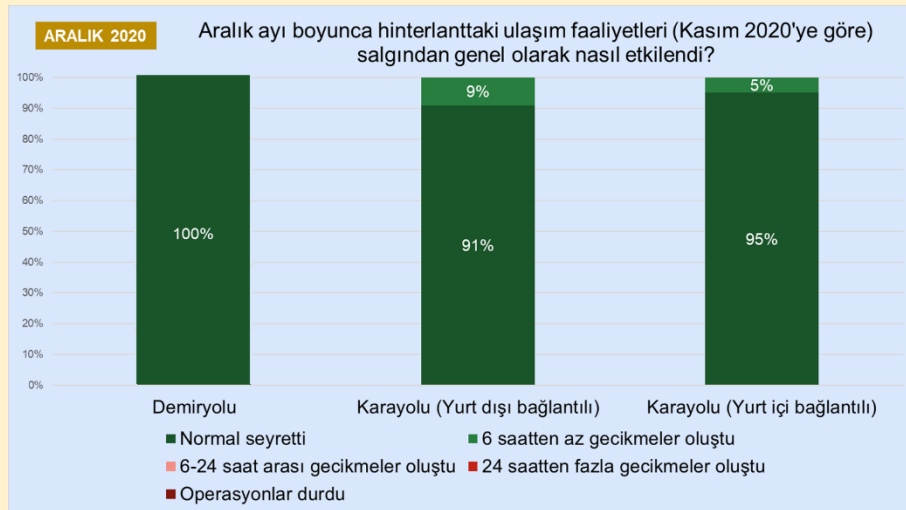
Şekil 5. Aralık ayı itibarı ile COVID-19 nedeniyle limanlarda oluşan ilave beklemler.

Anketi cevaplayan limanların, %6'sı kuru dökme yük ve yine %6'sı genel yük gemi operasyonlarında 6 saat ile 24 saat arasında beklemler oluştuğunu ifade etmişlerdir. Aralık ayı itibarı ile ankete katılan limanlar içinde gemi operasyonlarının durduğunu bildiren liman olmamıştır.

COVID-19'un Liman Hinterlandındaki Taşımacılığa Etkisi

COVID-19'un kara ve demiryolu taşımacılığı üzerine etkisi değerlendirildiğinde, Aralık ayı sonuçları Kasım ayı sonuçları ile neredeyse bire bir aynıdır.

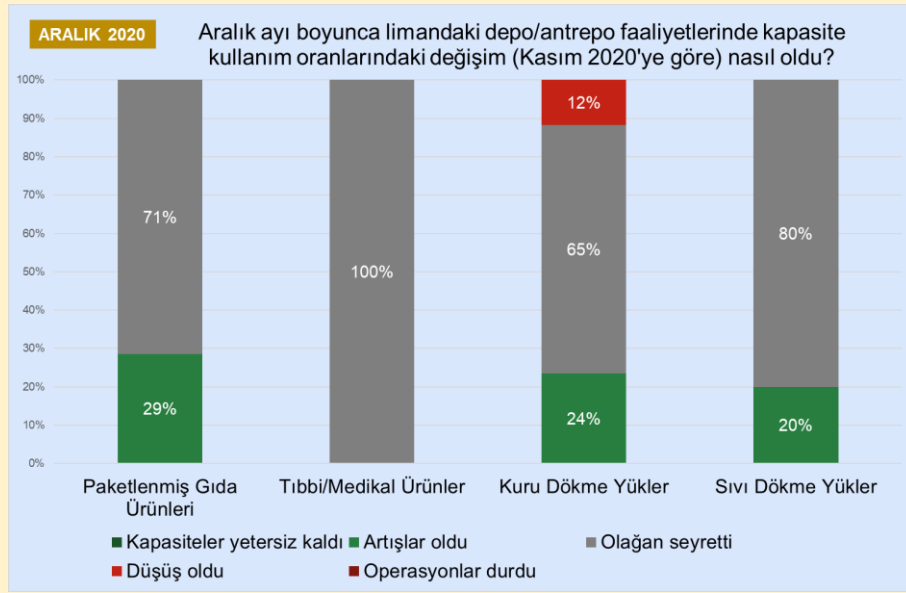
Kasım ayında olduğu gibi COVID-19 nedeniyle karayolu taşımacılığında gecikmelerin az da olsa başladığı görülmektedir. Anketi cevaplayan limanların tamamı hinterlandlarındaki taşımacılığının demiryolu taşımacılığının normal seyrettiğini belirtmiştir. Limanların %95'i yurtiçi bağlantılı karayolu taşımacılığında, %91'i yurtdışı bağlantılı karayolu taşımacılığında hinterlandtaki ulaşım faaliyetlerinin normal seyrettiğini ifade etmişlerdir (Şekil 6).

Şekil 6. Aralık ayı itibarı liman hinterlandındaki ulaşım modlarının (demiryolu, karayolu) COVID-19 salgınından etkilenme oranları.

COVID-19'un Liman Depo/Antrepo Faaliyetlerine Etkisi

COVID-19'un depo ve antrepo faaliyetleri üzerindeki etkilerine ilişkin Aralık ayı anket sonuçları Kasım ayı sonuçları ile önemli ölçüde benzerlik göstermektedir. COVID-19'un depo ve antrepo faaliyetleri üzerindeki etkileri değerlendirildiğinde depo ve antrepo faaliyetlerindeki artışın devam ettiği görülmektedir. Anketi cevaplayan limanlardan sadece %12'si kuru dökme yük depolamalarında düşüş olduğunu ifade etmiştir. Limanların yine önemli bir bölümü depo ve antrepo faaliyetlerinin olağan seyrettiğini bildirmiştir. Olağan seyrettiğini bildiren limanlar tıbbi/medikal ürünlerde %100, sıvı dökme yüklerde %80, paketlenmiş gıda ürünlerinde %71, ve kuru dökme yüklerde ise %65'dir (Şekil 7).

Şekil 7. Aralık ayı itibarı seçilmiş bazı yük gruplarındaki değişim oranı.

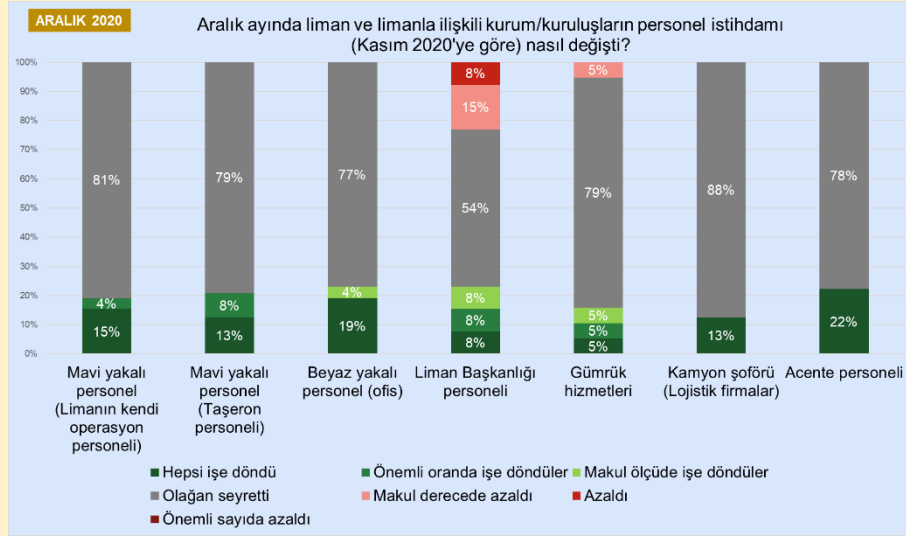
COVID-19'un Liman ile İlişkili İstihdama Etkisi

COVID-19'un istihdam üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde bir önceki ay ile benzer olduğunu beyan eden istihdamın olağan devam ettiği seçeneği baskın olarak ortaya çıkmıştır. Covid-19 etkisi ile İstihdamın bir önceki aya göre olağan seyrettiğini beyan eden limanlar dikkate alındığında limanların %88'i lojistik firmalarda çalışan kamyon şoförlerinin, %81'i mavi yakalı liman personelinin, %79'u limanlarda hizmet veren taşıeron firmalarda çalışan mavi yakalı personelin ve gümrük hizmetlerinde çalışan personelin, %78'i acente personelinin ve %77'si beyaz yakalı liman personelinin, %54'ü ise Liman Başkanlığı personelinin istihdamında bir önceki aya oranla bir değişiklik olmadığı ifade edilmiştir.

Covid-19 etkisi ile limanların %8'i Liman Başkanlığı personelinin istihdamının azaldığını beyan ederken, yine limanların %15'i Liman Başkanlığı personelinin, %5'i ise gümrük hizmetlerinde çalışan personelin istihdamının makul ölçüde azaldığını etmiştir (Şekil 8).

Kasım ayı anketinde olduğu gibi Aralık ayında da limanlarda işe dönüşler devam etmiştir. COVID-19'un limanların personel rejimlerine olan etkisine ilişkin soruyu cevaplayan

limanlardan %8'i Liman Başkanlığı personelinin, %5'i gümrük hizmetlerinde çalışan personelin makul oranda işe döndüğünü beyan etmişlerdir (Şekil 8).

Şekil 8. Aralık ayı itibarı liman ile ilişkili personel rejimindeki değişimler.

Limanların %8'i taşeron firmalarda çalışan mavi yakalı personelin ve Liman Başkanlığında çalışan personelin, %5'i gümrük hizmetlerinde çalışan personelin, %4'ü mavi yakalı liman personelinin önemli ölçüde işlerine döndüğünü ifade etmişlerdir. Anketi cevaplayan limanların %22'si acente personelinin, %19'u beyaz yakalı liman personelinin, %15'i mavi yakalı liman personelinin, %13'ü limandaki taşeron firmalarda çalışan mavi yakalı personelin ve lojistik firmalardan çalışan kamyon şoförlerinin, %8'i Liman Başkanlığı personelinin ve %5'i ise gümrük hizmetlerinde çalışan personelin hepsinin işe döndüğü beyan edilmiştir.

Genel Değerlendirme

Küresel ölçekte sosyal ve ekonomik trajediye dönüşen Covid-19 salgınında henüz sona yaklaşmamıştır. Aşı konusunda umut verici gelişmeler olmasına kış ayları ile birlikte dünyada gerçekleşen ölüm sayılarındaki artış 2021 yılının da ilk ve en önemli gündemini Covid-19 olacağının göstergesidir. Küreselleşmenin yaygınlaşması ile ülke ekonomileri birbirlerine bağımlı hale gelmiştir. Dolayısı ile bir ülkede veya bir kıtada salgının kontrol altına alınması dünya ticaretinin normalleşmesi için yeterli olmamaktadır. 2021 yılı Covid-19 salgınının sosyal ve ekonomik etkilerinin daha belirgin olarak ortaya çıkacağı bir yıl olacaktır. Bu olumsuzluğun limanlara yansımaları ise kaçınılmazdır.

Türkiye Liman İşletmecileri adına sürdürülen Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi çalışması Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 30 Ocak 2020 tarihinde küresel pandemi olarak ilan etmesinden bir ay sonra aylık bazda yayınlanan raporlar ile limanlarımızın ve denizcilik sektörünün bilgisine sunulmuştur. Covid-19 Ekonomik Etki Analizi çalışması denizcilik sektörü özelinde limancılık alanında bugüne kadar yapılmış en kapsamlı çalışmadır. Aylık bazda

limanlardan elde edilen veriler ile hazırlanan Covid-19 raporu bir yıla yakın (Şubat 2020 – Aralık 2020) 11 aylık bir veri setini yorumu ile limanlarımıza sunmuştur.

Covid-19'un etkileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde denizcilik sektöründeki en büyük olumsuzluğu kruvaziyer limanlar ve gemiler yaşamıştır. Dünya limanlarının yolcu gemilerine kapatılması sektörün faaliyetlerine ara vermesine neden olmuştur.

Aralık ayında anketi cevaplayan limanlar dikkate alındığında limanlara uğrak yapan gemilerdeki azalmanın devam ettiği görülmektedir. Kuru dökme yük gemileri ve genel yük gemi uğraklarında Ekim ve Kasım aylarında büyük düşüşler yaşandığını beyan eden limanların oranında Aralık ayına gelindiğinde kısmi de olsa bir düşüş yaşanmıştır.

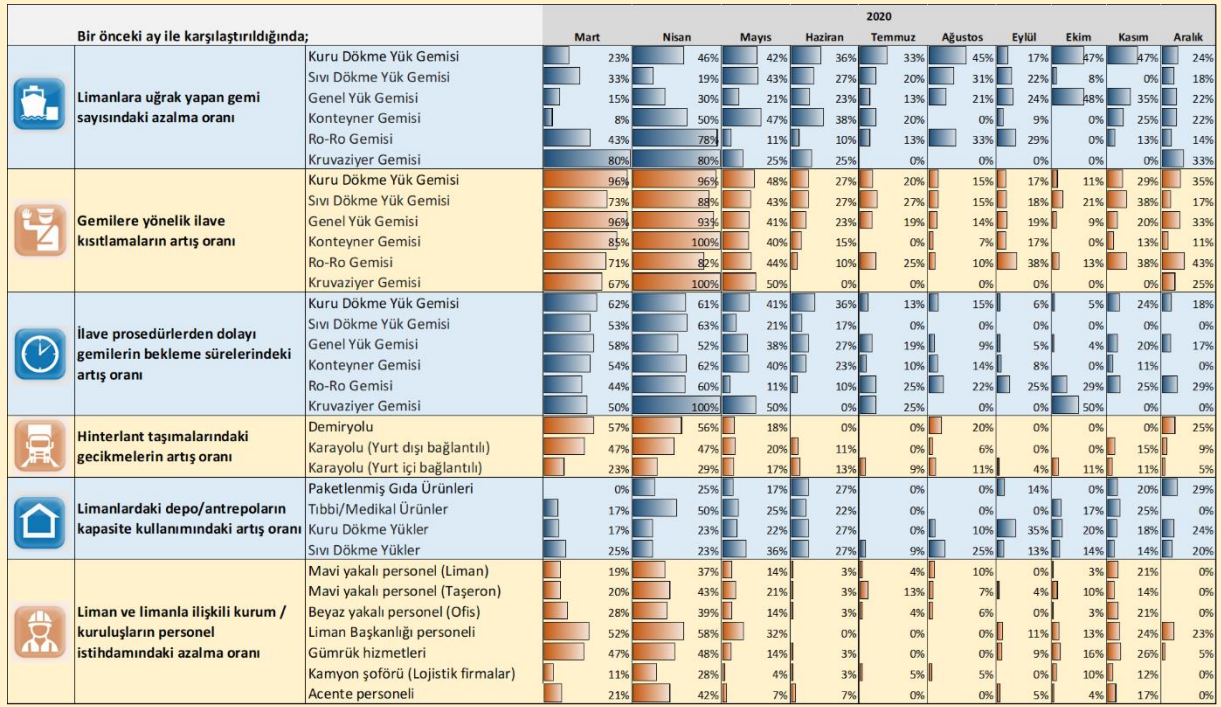
Covid-19 salgını nedeniyle gemilere yönelik getirilen kısıtlamalar, kış aylarının etkisini göstermesi ile kasım ayından itibaren artmaya başlamıştır. Aralık ayına gelindiğinde idare tarafından getirilen kısıtlamalar daha belirgin hale gelmiştir.

Covid-19 salgını nedeniyle gemilere yönelik getirilen kısıtlamalarda artış olmasına rağmen kamu idarelerinin başarılı yönetimi sayesinde idare tarafından getirilen kısıtlamaların gemi operasyonlarına ve gemi bekleme sürelerine etkisi sınırlı olmuştur.

Covid-19 salgınında Mart ve Nisan aylarında karayolu taşımacılığı yaşanan gecikmeler uzun süreli olmamış, limanlardaki yük akışı aksamamıştır. Covid-19 sürecinde limanlarında dahil lojistik sektörü başarılı bir kriz yönetimi sergilemiş ve kesintisiz hizmet vermeye devam etmiştir.

Lojistik sektörünün önemli faaliyet alanlarından birisi de depo ve antrepo faaliyetleridir. Araştırmanın kapsadığı 11 aylık dönen dikkate alındığında tüm yük türleri için depolama faaliyetlerinde bir yoğunluk yaşandığı görülmektedir. Salgın nedeniyle tıbbi ve medikal ürünlerde, paketlenmiş gıda ürünlerinde, sıvı dökme yüklerde depo ihtiyaçlarının arttığı, ancak ülke çapında söz konusu ürünlere olan yüksek talep nedeniyle gelen ürünlerin acilen piyasaya sürülmesi nedeniyle limanlarda önemli bir olumsuzluk yaşanmadığı görülmektedir.

Covid-19'un ekonomik alanda yaşattığı en büyük olumsuzluk istihdam alanında yaşanmıştır. Ancak söz konusu olumsuzluk lojistik sektöründe sınırlı olarak kalmıştır. Sadece tedbir amaçlı çalışanlar bir süre iş yerlerinden uzak kalmış operasyonel eleman sayısındaki azalma, yükteki değişim ile paralel gitmiştir. Kış aylarının başladığı Kasım ayında istihdam Covid-19 un iklim şartları ile gösterdiği artışa bağlı olarak olumsuz etkilenmiş ancak Aralık ayına gelindiğinde alınan tedbirler sayesinde tekrar normal seviyelere dönmüştür. Limanlar her zaman olduğu gibi önce çalışanlarının sağlık, emniyet ve güvenliğini ön planda tutmuş yerinde ve etkili önlemler ile minimum riskle hizmet vermeye devam etmiştir.

Şekil 9. Mart-Aralık 2020 aralığındaki dönemin karşılaştırılması.

Türkiye Liman İşletmecileri Derneği Covid-19 salgınının devam ettiği günümüzde önemli bir misyon üstlenmiş, salgının limanlar ve denizcilik sektörü üzerindeki etkilerini yakından takip etmiş, hazırladığı aylık raporlar ile denizcilik sektörü ile paylaşmıştır.

TÜRKLİM'in Covid-19 salgınında üstlendiği diğer önemli görev ise üye limanları bir araya getirerek başarılı örnek uygulamaların tüm limanlarca öğrenilmesini sağlamak olmuştur. Bu kapsamda düzenli olarak liman çalışma grupları etkin olarak internet ortamında bir araya gelerek limanlarında uyguladıkları Covid-19 tedbirlerindeki bilgi ve tecrübelerini paylaşmıştır.

Son olarak bu çalışmanın önemini kavrayarak çalışmaya dahil olan, anket doldurarak, fikir ve öneriler geliştirerek, katkı sağlayan tüm limanlara teşekkür ederiz.

Türkiye Liman İşletmecileri Derneği - TÜRKLİM